



**TALABALARDA KOMMUNIKATIV MADANIYATNI
RIVOJLANTIRISHDA KONSEPTUAL MODEL ASOSIDA INNOVATSION
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH IMKONIYATLARI**

To‘xtayev Soyib Safarovich

Qarshi davlat universiteti San’atshunoslik fakulteti dekani, iqtisodiyot kafedrası
o‘qituvchisi.

Email: soyibtuxtayev2@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish jarayonida konseptual modeldan foydalanish hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash imkoniyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda kommunikativ madaniyatni shakllantirishning nazariy jihatlarini yoritilib, uning ta’lim jarayonidagi ahamiyati va mazmun-mohiyati ochib beriladi. Shuningdek, konseptual model asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda kognitiv-didaktik yondashuvlarning o‘zaro integratsiyasi o‘rganiladi. Maqolada ilg‘or pedagogik tajribalar asosida talabalarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishning samarali usullari ko‘rsatilib, innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etish bo‘yicha ilmiy xulosalar ishlab chiqiladi.

Аннотация: В данной статье рассматриваются возможности применения инновационных педагогических технологий на основе концептуальной модели в процессе формирования коммуникативной культуры студентов. Анализируются теоретические основы развития коммуникативной культуры, её значимость в образовательном процессе и содержательно-структурные особенности. Особое внимание уделяется интеграции интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий и когнитивно-дидактических подходов в рамках концептуальной модели. На основе передового педагогического опыта раскрываются эффективные способы развития коммуникативных умений студентов и формулируются научные выводы о внедрении инновационных технологий в образовательную практику.

Abstract: This article examines the opportunities for applying innovative pedagogical technologies based on a conceptual model in the development of students' communicative culture. The study analyzes the theoretical foundations of communicative culture, its importance in the educational process, and its content-structural characteristics. Particular emphasis is placed on the integration of interactive



methods, information and communication technologies, and cognitive-didactic approaches within the framework of the conceptual model. Drawing on advanced pedagogical practices, the paper highlights effective strategies for enhancing students' communicative competencies and formulates scientific conclusions on the implementation of innovative technologies in educational practice.

Kalit soʻzlar: Talabalarda kommunikativ madaniyat, konseptual model, innovatsion pedagogik texnologiyalar, taʼlim samaradorligi, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, kognitiv-didaktik yondashuv, pedagogik innovatsiyalar, kompetensiyaga asoslangan taʼlim, kommunikativ kompetensiya, metodik integratsiya, taʼlim sifati, ijodiy faoliyat, zamonaviy taʼlim jarayoni, texnologik yondashuv.

Ключевые слова: Коммуникативная культура студентов, концептуальная модель, инновационные педагогические технологии, эффективность обучения, интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, когнитивно-дидактический подход, педагогические инновации, компетентностный подход в образовании, коммуникативная компетентность, методическая интеграция, качество образования, творческая деятельность, современный образовательный процесс, технологический подход.

Keywords: Students' communicative culture, conceptual model, innovative pedagogical technologies, educational effectiveness, interactive methods, information and communication technologies, cognitive-didactic approach, pedagogical innovations, competency-based education, communicative competence, methodological integration, quality of education, creative activity, modern educational process, technological approach.

KIRISH. Hozirgi davrda taʼlim jarayonini modernizatsiya qilish, uni zamonaviy talablar asosida tashkil etish hamda talabalarda kommunikativ madaniyatni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jamiyatda yuz berayotgan tezkor axborot almashinuvi, globalizatsiya jarayonlari va raqamli texnologiyalarning keng tatbiqi natijasida shaxsning kommunikativ qobiliyatlari taʼlim sifatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylandi. Shu sababli oliy taʼlim muassasalarida nafaqat kasbiy bilimlarni, balki talabalarning muloqot madaniyatini, oʻz fikrini aniq, loʻnda va mantiqan asoslab ifodalash koʻnikmalarini rivojlantirishga alohida eʼtibor qaratilmoqda.

Kommunikativ madaniyatni rivojlantirish jarayonida konseptual modeldan foydalanish taʼlim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Konseptual model



talabalarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning nazariy asoslarini belgilab berib, ta'lim jarayonida turli innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Jumladan, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kognitiv-didaktik yondashuvlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki talabalarning muloqotda faol ishtirok etishini ham ta'minlaydi.

Mavzuning dolzarbligi. Shu bilan birga, ilg'or pedagogik tajribalarning tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash shaxsning ijtimoiylashuvini jadallashtiradi, kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida esa talabalarni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvga yo'naltiradi. Shunday qilib, mazkur tadqiqotning dolzarbligi talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish uchun konseptual model asosida innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslab berish zarurati bilan belgilanadi.

Hozirgi davrda ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, uni zamonaviy talablar asosida tashkil etish hamda talabalarda kommunikativ madaniyatni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Jamiyatda yuz berayotgan tezkor axborot almashinuvi, globalizatsiya jarayonlari va raqamli texnologiyalarning keng tatbiqi natijasida shaxsning kommunikativ qobiliyatlari ta'lim sifatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylandi. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida nafaqat kasbiy bilimlarni, balki talabalarning muloqot madaniyatini, o'z fikrini aniq, lo'nda va mantiqan asoslab ifodalash ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kommunikativ madaniyatni rivojlantirish jarayonida konseptual modeldan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Konseptual model talabalarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishning nazariy asoslarini belgilab berib, ta'lim jarayonida turli innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlarini kengaytiradi. Jumladan, interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kognitiv-didaktik yondashuvlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar nafaqat bilimlarni o'zlashtirishni, balki talabalarning muloqotda faol ishtirok etishini ham ta'minlaydi.

Shu bilan birga, ilg'or pedagogik tajribalarning tahlili shuni ko'rsatadiki, kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash shaxsning ijtimoiylashuvini jadallashtiradi, kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida esa talabalarni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvga yo'naltiradi. Shunday qilib, mazkur tadqiqotning dolzarbligi talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish uchun konseptual model asosida innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali



foydalanish imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslab berish zarurati bilan belgilanadi.

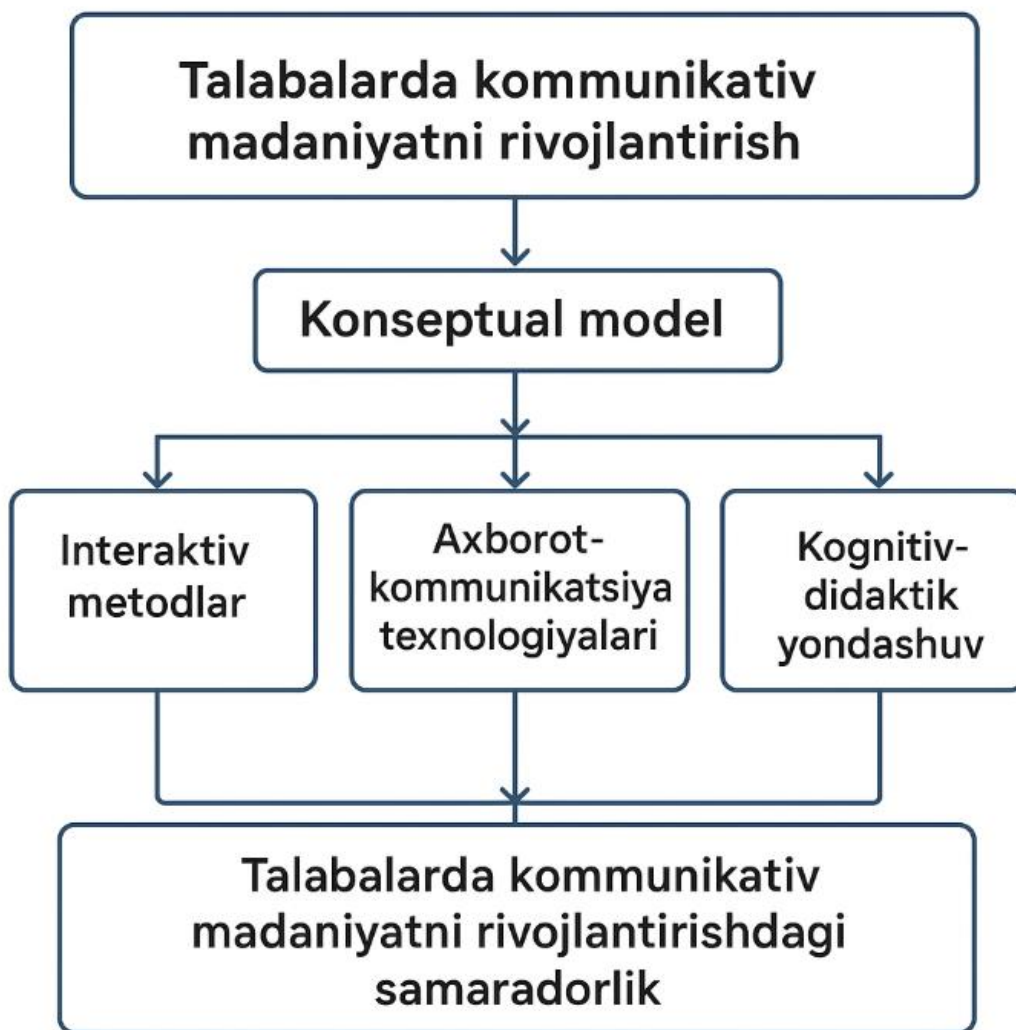
Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotning metodologik asosini talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish jarayonida konseptual modeldan foydalanish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash imkoniyatlarini ilmiy asosda ochib berish tashkil etadi. Tadqiqotda avvalo nazariy-metodologik yondashuvlar qo'llanilib, xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari, kommunikativ kompetensiya hamda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni tatbiq etishga oid konseptual qarashlar tizimli tahlil qilindi.

Kommunikativ madaniyatni shakllantirish jarayonining mazmuni va xususiyatlarini aniqlashda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, induksiya va deduksiya, umumlashtirish kabi usullardan foydalanildi. Shu orqali kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda konseptual modelning nazariy asoslari hamda ularning amaliyotdagi tatbiqi imkoniyatlari ochib berildi.

Amaliy bosqichda empirik metodlar, jumladan kuzatish, suhbat, so'rovnoma va pedagogik tajribalar o'tkazildi. Bu jarayonda talabalarning kommunikativ qobiliyatlari, muloqotdagi faolligi, innovatsion texnologiyalardan foydalanishga bo'lgan munosabati hamda o'quv faoliyatidagi ishtiroki o'rganildi. Shuningdek, olingan natijalar asosida konseptual modelning samaradorligini baholash uchun statistik tahlil va modellashtirish usullaridan foydalanildi.

Natijada, tadqiqot metodologiyasi kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda konseptual model va innovatsion pedagogik texnologiyalar o'zaro integratsiyasi samarali ekanligini isbotlashga, ta'lim jarayonida talabalarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta'minlaydigan ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqishga yo'naltirildi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot jarayonida talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish uchun qo'llanilgan konseptual modelning amaliy samaradorligi tahlil qilindi. Dastlab, mavjud pedagogik adabiyotlar va ilgari o'tkazilgan ilmiy izlanishlar asosida kommunikativ madaniyatning tarkibiy qismlari aniqlashtirildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarda samarali kommunikativ madaniyatni shakllantirish uchun nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va axloqiy-madaniy qadriyatlarning uyg'unlashuvi zarur hisoblanadi.



1-rasm. Talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish jarayoni sxemasi

Pedagogik eksperiment natijalari shuni tasdiqladiki, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik texnologiyalarni tatbiq etish, xususan, interaktiv metodlardan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan va kognitiv-didaktik yondashuvlardan foydalanish talabalar faoliyatini faollashtirdi, ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini kuchaytirdi va muloqotda faol ishtirok etishlarini rag'batlantirdi. Kuzatuv va so'rovnomalar natijalariga ko'ra, talabalarning aksariyati innovatsion metodlar yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlarda o'z fikrini erkin bayon qilish, hamkorlikda ishlash va kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lganliklarini ta'kidladilar.

Statistik tahlil natijalariga ko'ra, tajriba guruhida o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlari sezilarli darajada oshgani, nazorat guruhi bilan solishtirganda yuqori



samaradorlik ko‘rsatkichlariga erishilgani aniqlandi. Shu bilan birga, konseptual model asosida ishlab chiqilgan metodik yondashuv kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda tizimli yondashuvni ta‘minlab, pedagogik jarayonni integratsion asosda tashkil etishga xizmat qildi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirishda konseptual model va innovatsion pedagogik texnologiyalarni uyg‘un qo‘llash samarali bo‘lib, ta‘lim jarayonining sifat ko‘rsatkichlarini sezilarli darajada oshiradi hamda talabalarni kasbiy va shaxsiy rivojlanishga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish ta‘lim jarayonining eng muhim vazifalaridan biridir. Mazkur jarayonda konseptual model asosida ishlab chiqilgan yondashuvlar ta‘lim samaradorligini oshirish bilan birga, talabalarning muloqot madaniyatini rivojlantirish, mustaqil va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar, jumladan interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda kognitiv-didaktik yondashuvlarning uyg‘un qo‘llanilishi talabalar faoliyatini faollashtirib, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga keng imkoniyat yaratadi. Pedagogik tajriba va kuzatuvlar natijalari konseptual model asosida tashkil etilgan ta‘lim jarayonining an‘anaviy yondashuvlarga nisbatan samaraliroq ekanini isbotladi.

Shunday qilib, talabalarda kommunikativ madaniyatni rivojlantirish uchun konseptual model va innovatsion pedagogik texnologiyalardan kompleks foydalanish zaruriyati ilmiy asosda tasdiqlandi. Bu esa ta‘lim sifati va samaradorligini oshirish, talabalarning kasbiy hamda shaxsiy rivojlanishini ta‘minlashda muhim omil sifatida e‘tirof etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023-yildagi PF-158-son Farmoni bilan tasdiqlangan “O‘ZBEKISTON — 2030” strategiyasi, <https://lex.uz/ru/docs/-6600413>
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.04.2020 yildagi PQ-4699-sonli “Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, <https://lex.uz/docs/-4800657>
3. Raqamli iqtisodiyotga oid so‘z va atamalarni bilasizmi? -maqola, <https://mitc.uz/uz/news/1554> sayti, Nurulla Abdullayev, Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vaziri maslahatchisi
4. ШИШ оглы Ганиев, АО Очилов, МШ кизы Суюнова, Актуальные вопросы цифровой трансформации в Новом Узбекистане и за его пределами,



Экономический профессиональный журнал.

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=FlqmKcEAAAAJ&citation_for_view=FlqmKcEAAAAJ:UeHWp8X0CEIC

5. ODX G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Ilm fan xabarnomasi, Yurtimizda raqamli iqtisodiyot sharoitida kadrlar tayyorlashning zamonaviy tendensiyalari.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=FlqmKcEAAAAJ&citation_for_view=FlqmKcEAAAAJ:qUcmZB5y_30C

6. IFS G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, ilm fan xabarnomasi, O'zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyot sharoitida inson resurslarini samarali boshqarishning ustuvor yo'nalishlari,
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=FlqmKcEAAAAJ&citation_for_view=FlqmKcEAAAAJ:ZeXyd9-uunAC

7. ASA G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Web of Scientist: International Scientific Research Journal (WoS), Priority directions for effective human resource management in the context of the digital economy in the republic of Uzbekistan,
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=FlqmKcEAAAAJ&citation_for_view=FlqmKcEAAAAJ:hC7cP41nSMkC

8. I.Tojimamatov, A.Nabiyev, Berilganlarni konseptual modelini yaratish, Current approaches and new research in modern sciences, International scientific-online conference, 195-198 b. Manba:
<https://econferences.ru/index.php/canrms/article/download/16179/8286/8405>